

PRZYCZYNY I PRZEBIEG CIĘŻKICH PORODÓW W LATACH
1961—1965 NA PODSTAWIE OBSERWACJI KLINIKI POŁOŻNICZEJ
WYDZIAŁU WETERYNARYJNEGO WSR W LUBLINIE

НАБЛЮДЕНИЯ КАФЕДРЫ АКУШЕРСТВА В ЛЮБЛИНЕ ПРИЧИН И ХОДА, ТЯЖЕЛЫХ
РОДОВ В ГОДАХ 1961—1965

THE CAUSES AND THE COURSE OF PARTUS GRAVIS DURING THE YEARS 1961—1965
OBSERVED IN THE OBSTETRICAL CLINIC OF THE VETERINARY FACULTY IN LUBLIN

Z. Drewnowski, S. Tarkiewicz

Katedra Położnictwa i Patologii Rozrodu Wydziału Weterynaryjnego WSR, Lublin
Kierownik: doc. dr Stanisław Tarkiewicz

Ciężki przebieg porodu kryje w sobie niebezpieczeństwo zarówno dla zdrowia i życia matki, jak i płodu. Ciężki poród z reguły niekorzystnie wpływa na przebieg okresu poporodowego, sprzyja rozwojowi niepłodności, może odbijać się niekorzystnie na produktywności krów.

Badania mające na celu poznanie przyczyn ciężkiego porodu sprzyjają podjęciu właściwych metod zapobiegania. Krytyczna ocena stosowanych metod pozwala na każdorazowy wybór metody pomocy położniczej, zapewniającej rozwiązanie porodu bez uszczerbku dla życia i zdrowia matki i płodu. Obserwacje poczynione w Klinice Położniczej Wydziału Weterynaryjnego WSR w Lublinie nad przyczynami i przebiegiem ciężkich porodów u bydła w latach 1961—1965 zestawiono w czterech tabelach.

Omówienie

W Klinice Położniczej Wydziału Weterynaryjnego WSR w Lublinie w latach 1961—1965 leczono ogółem 5318 krów, w tym z powodu ciężkiego porodu 801 krów, co stanowi 15,1% przypadków chorobowych. W poszczególnych latach obserwuje się postępujący spadek liczby ciężkich porodów z 20,3% w roku 1961 do 9,2% w 1965 r. Jednocześnie obserwuje się wzrost liczby powikłań towarzyszących ciężkim porodom do 91,2% w 1965 r. Z tego powodu ubyło z hodowli w tym roku 25,2% krów, którym udzielono pomocy porodowej, z powodu zejścia śmiertelnego

Tabela 1. Krowy leczone w klinice w latach 1961—1965, w tym z powodu ciężkiego porodu

Rok	Liczba krów leczonych w klinice	Krowy z ciężkim porodem						
		liczba	% w stosunku do wszyst. leczonych	% z ciężkim porodem	w poszczególnych kwartałach			
					I	II	III	IV
1961	956	194	20,3	24,2	70	67	25	32
1962	1062	227	21,4	28,4	57	92	42	36
1963	1253	177	14,1	22,1	44	80	30	23
1964	920	100	10,8	12,5	29	47	12	12
1965	1118	103	9,2	12,8	33	48	10	12
Razem	5318	801	15,1	100%	233	334	119	115
Średni % krów w poszczególnych kwartałach					29,1	41,7	14,8	14,4

Tabela 4. Zestawienie ilości przypadków ciężkiego porodu w latach 1961—1965 zależnie od wieku

Wiek w latach)	Liczba przypadków ciężkiego porodu (liczba krów)						
	1961	1962	1963	1964	1965	razem	% średnio
2—2 1/2	54	100	81	32	25	292	36,5
3	10	3	9	4	2	28	3,5
4	19	16	12	8	9	64	7,9
5	24	19	17	13	16	89	11,1
6	24	33	14	9	17	97	12,1
7	16	11	10	7	11	55	7,0
8	11	19	14	9	9	62	7,7
9	14	6	7	8	7	42	5,0
10	7	11	6	7	6	37	4,6
11—15	13	8	5	3	1	30	4,0
15	2	1	2	—	—	5	0,6
Razem	194	227	177	100	103	801	100%
%	24,2	28,4	22,5	12,5	12,8		

i skierowania do uboju. Należy przypuszczać, że spadek ilości ciężkich porodów wiąże się ze stale poprawiającymi się warunkami żywienia, utrzymania i pielęgnacji. Dzięki działalności wyjaśniającej Kliniki wzrósł również poziom hodowców. Szczególnie wyraźnie przejawia się to w spadku w latach 1964 i 1965 ciężkich porodów u jałówek o około 50% w stosunku dla lat poprzednich. W poprzednich latach bardzo często wprowadzano do rozrodu jałówki przed osiągnięciem dojrzałości soma-

Tabela 2. Przeszkody porodowe i powikłania poporodowe w latach 1961—1965

Rok	Ciężki poród				Powikłania porodowe						
	liczba krów	przeszkody porodowe			ze strony narz. rodn. i innych		u b y t e k		%		
		ze strony matki		ze strony płodu		zejście śmiert.	skierowanie do uboju	razem			
		liczba krów	%	liczba krów	%						
1961	194	120	61,1	74	38,9	165	85,1	9	4	13	6,7
1962	227	131	57,7	96	42,3	186	82,0	12	26	38	16,7
1963	177	105	59,3	72	40,7	129	71,2	9	22	31	17,5
1964	100	61	61,0	39	39,0	78	78,0	5	7	12	12,0
1965	103	57	55,3	46	44,7	94	91,2	6	20	26	25,2
Razem	801	474	59,2	327	40,8	652	81,4	41	79	120	15%

Tabela 3. Metody rozwiązywania ciężkiego porodu — przeżywalność cieląt

Rok	Liczba krów z ciężkim porodem	Metody rozwiązywania porodu				Liczba urodzonych cieląt				
		korekcja	na siłę	fetotomia	cięcie cesarskie	ogółem	żywe	%	martwe	%
1961	194	72	98	13	11	200	129	64	71	36
1962	227	69	108	44	6	233	143	61,4	90	38,6
1963	177	49	74	42	12	181	93	51,4	88	48,6
1964	100	27	44	23	6	102	54	53	48	47
1965	103	22	56	19	6	111	66	60	45	40
Razem	801	239	380	141	41	827	485	58,6	342	41,4

% krów, u których przeprowadzono poród wym. metodami 29,8 40,8 17,6 5,2

tycznej, co w konsekwencji prowadziło do zaburzeń w przebiegu porodu.

Średnio największą w ciągu pięciu lat ilość ciężkich porodów notowano w miesiącach od kwietnia do czerwca — 41,7%, następnie od stycznia do marca — 29,1%, od lipca do września — 14,8%, a najmniej od października do grudnia — 14,4%.

Pomocy porodowej udzielano krowom w wieku od 2 do 15 lat i w kilku przypadkach powyżej 15 lat. Najwięcej ciężkich porodów było u jałówek — 36,4%, następną grupę stanowiły krowy w wieku 6 lat — 12,1% oraz 5 lat — 11,1%, najmniejszą grupę stanowiły krowy w wieku 3 lat — 3,5% oraz powyżej 9 lat — 4—5%.

Najczęstszą przyczyną ciężkiego porodu były przeszkody ze strony matki i stanowiły średnio 59,2% przypadków. Przeszkody ze strony płodu stanowiły 40,8%. Przyczynami ze strony matki był suchy poród, niedostateczne przygotowanie dróg rodnych do porodu, niedorozwarcie szyjki macicznej, zbyt słabe bóle porodowe, skręt macicy. Ze strony płodu bezwzględnie i względnie za duży płód, nieprawidłowe ułożenie, położenia proste pośladowe, płody zmienione chorobowo i potworkowate.

Poród rozwiązywano najczęściej, bo w 47% przypadków, na siłę, przez korekcję w 29,8% przypadków, fetotomię w 17,6% przypadków, cięcie cesarskie u 5,2% krów.

U 81,4% krów wystąpiły powikłania, które z reguły były wynikiem uprzedniej niefachowej pomocy. Do najczęściej występujących powikłań należało uszkodzenie miękkich dróg rodnych (sromu, pochwy, szyjki), stany zapalne i wypadnięcie macicy, zatrzymanie popłodu, zaleganie i posocznica. W większości przypadków po zastosowaniu odpowiedniego postępowania zmiany miejscowe i zaburzenia ogólne ustępowały. Do uboju z konieczności skierowano 79 krów a zejście śmiertelne nastąpiło u 41 krów, co łącznie stanowi 15% leczonych krów z powodu ciężkiego porodu.

W poszczególnych latach śmiertelność wahała się w dużych granicach — od 6,7 do 25,2%. Podany wyżej procent śmiertelności należy uznać za bardzo wysoki. Tak znaczny ubytek krów był z reguły wynikiem ciężkich powikłań poporodowych, spowodowanych przez niefachową pomoc przed wezwaniem lekarza z kliniki. Przyczynami skierowania do uboju z konieczności i zejściem śmiertelnym były znaczne uszkodzenia miękkich dróg rodnych, pęknięcie szyjki macicznej, przebicie macicy, powikłania po skręcie macicy, cesarskim cięciu lub fetotomii, nie dające się zreponować wypadnięcia macicy, zaleganie, posocznica wskutek uogólnienia się procesu miejscowego.

801 krów, którym udzielono pomocy porodowej urodziło 827 cieląt, w tym 26 bliźnięt. Żywych cieląt urodziło się 58,6%. Ubytek cieląt związany z ciężkim porodem był również duży i wynosił 41,4% urodzonych

cieląt. Główną przyczyną śmierci było przedłużanie się porodu i niefachowa pomoc przed wezwaniem lekarza.

Obserwacja przebiegu ciężkich porodów u krów w latach 1961—1965 wskazuje na najczęściej występujące przyczyny dystokii, pozwala również na porównawczą ocenę skuteczności podejmowanych metod pomocy porodowej, unaocznia skutki błędów popełnianych przez właścicieli zwierząt dopuszczających do udzielania pomocy położniczej przez laików. Obserwacje własne są też podstawą do porównań z podobnymi opracowaniami

РЕЗЮМЕ

Представлены наблюдения, сделанные в клинике акушерства и гинекологии факультета ветеринарии Высшей Сельскохозяйственной Школы в Люблине, касающиеся течения тяжелых родов у 801 коров в 1961—1965 гг.

Анализируются причины в следствие тяжелых родов.

Сравнивается эффективность применяемых методов акушерской помощи.

SUMMARY

Observations on the course of *partus gravis* in 801 cows treated in the Clinic of Animal Obstetrics of the Veterinary Faculty, Agricultural College — Lublin, during the years 1961—1965, were described.

The causes and results of *partus gravis* were analysed.

The efficacy of applied methods of the treatment of *partus gravis* are comparatively evaluated.